

Mechels

Een grote uitdaging voor ruimtelijk is het omgaan met beheer en beplanting. volledige ontwerp- en planningsproces. artikel aangereikt op basis van het recent (Delarue en Foré, 2015) en geïllustreerd

ontwerpers bij het plannen van open ruimte Dit vraagt specifieke aandacht doorheen het Enkele aandachtspunten worden in dit verschenen *Technisch Vademecum Heesters* met voorbeelden uit de stad Mechelen.

groen

De rol van beplanting en groenbeheer in een stedelijke context

PIETER FORÉ EN STEFANIE DELARUE [ONDERZOEKSEENHEID LANDSCHAPSARCHITECTUUR HOGENT - SCHOOL OF ARTS]
GEERT MEYSMANS [LTA-KENNISCENTRUM TUIN+ / ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL]

Waar groen allemaal goed voor is...

Groen is zowel in stedelijke gebieden als in open ruimten onontbeerlijk en vervult er diverse functies. Groen werkt verkoelend en mits een juiste inplanting kan het een positieve invloed hebben op de luchtkwaliteit door het afvangen van fijn stof (Wesseling et al., 2008). Ontwikkeling van groene infrastructuur creëert broodnodige habitatverbindingen in functie van de migratie, verplaatsing, verspreiding en uitwisseling van dier- en plantensoorten. Zo hebben veel vleermuizen corridors van hagen of bomenrijen nodig om te foerageren (Wauters et al., 2013). Groen draagt ook bij tot sociale cohesie (PPS, 2015). Initiatieven als samentuinen brengen groepen mensen dicht bij elkaar (Schiltz, 2015). Een landschap met een aantrekkelijke beplanting scoort hoger in waardering (Sevenant and Antrop, 2009). Een goed geplande groene ruimte heeft een positieve impact op de prijs van nabijgelegen huizen. In Nederlandse steden als Emmen, Apeldoorn en Leiden werd aangetoond dat uitzicht op een park de prijs van een huis kon doen stijgen met acht procent (Luttik, 2000).

Ecosysteemdiensten vatten deze diverse functies van beplantingen samen. De Groot, Wilson & Boumans (2002) onderscheiden 23 ecosysteemdiensten voor natuurlijke en half-natuurlijke ecosystemen, gerangschikt in vier hoofdgroepen. De eerste groep zijn de regulerende diensten die instaan voor het handhaven van essentiële ecologische processen en levensonderhoudssystemen (klimaat, waterhuishouding, bodemvorming, bestuiving etc.). Habitatdiensten vormen de tweede groep: het voorzien van geschikte leefomgeving voor wilde planten en dieren. De derde groep is de productverstrekking of het voorzien van natuurlijke bronnen (voedsel, grondstof, medicinale middelen etc.). De laatste groep is die van de culturele diensten: het voorzien in mogelijkheden voor cognitieve ontwikkeling (esthetiek, recreatie etc.).

EEN GOED GEPLANDE GROENE RUIMTE HEEFT EEN POSITIEVE IMPACT OP DE WAARDE VAN NABIJGELEGEN HUIZEN.

Specifiek in het ruimtelijk ontwerp is de architecturale functie van beplanting belangrijk, omwille van de structurerende én de decoratieve functie (Robinson 2004). Structurerende beplantingen delen de ruimten op en begrenzen ze, maar geven tegelijkertijd een gevoel van openheid en schaal, ze accentueren elementen, ze creëren poorten en zichten. Ze begeleiden, integreren en structureren. Decoratieve beplantingen kleden de ontworpen ruimten aan en vullen ze verder in nadat de omvang, verhouding en structuur ervan gevormd zijn door de structurele beplantingen. Ze hebben tot doel de belevingswaarde van de ruimte te verhogen. Beplantingsontwerp gaat evenzeer over de juiste plantenkeuze. Esthetische kenmerken zijn daarbij ondergeschikt aan andere functies als bodem, eindbeeld en beheerniveau. Daarmee komen we meteen bij het onlosmakelijke trio 'ontwerp, aanleg en beheer' (Delarue en Foré, 2015). Veel keuzes in het ontwerp hebben immers vergaande gevolgen voor het beheer. Zowel bij grote complexe projecten als bij kleine inrichtingsprojecten, zowel bij ruimtelijke uitvoeringsplannen als bij heraanleg van kleine oppervlakten is het belangrijk om fouten in het beplantingsontwerp – en dus een moeilijk of duur beheer of ongewenst eindbeeld – te voorkomen. Ter ondersteuning van de ruimtelijk ontwerper willen we dan ook de drie grondslagen van het beplantingsontwerp illustreren, met telkens een bijhorende casus.

Beplanting vraagt tijd

Beplanting heeft tijd nodig om te groeien, om tot het eindbeeld te komen. Daarbij doorloopt het beheer verschillende fasen: aanlegbeheer, ontwikkelingsbeheer, eindbeheer en eventueel omvormingsbeheer. Voor beheer is het bereiken van de volwassen fase (het eindbeheer) het summum. Zo vragen bomen in deze

Verplanten van de knotlinden voor het toekomstige Tinelpark.
Foto Fons Van Dam, Stad Mechelen